

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. **All** questions carry **equal** marks.
 3. Answers of the **two** sections should be written in the **same** answer book.
 4. The paper will carry **100** marks for the **IDOL** syudents.

SECTION-1

Q.1. Define the term agricultural and state the importance of agricultural in rural development

OR

State the various reasons of low productivity if indian agriculture and suggest remedies on it.

Q.2 State the reasons of soil erosion. Suggest the remedial measures on it.

OR

Explain the natural characteristics of indian land.

Q.3 Elaborate the variuos types of chemical and organic fertilizers.

OR

State the methods and sources of agriculture water irrigation

SECTION-1

Q.4 What is meant by Green revolution ? critically examine the Green Revolutions.

OR

Discuss the agricultural policies in the era of pre-Green revolution.

Q.5 Explain the role of agricultural university in agricultural development.

OR

State the function and importance of indian council of agriculture and research.

Q.6 write in detaield about organic farming.

OR

Explain the concept of sustainable agriculture. State the importance of sustainable agriculture

TURN OVER

[वेळ: ३ तास]

[गुण: ७०]

- सूचना: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत .
 ३. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 ४. दूर व मुक्त शिक्षण संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नपत्रिका १०० गुणांसाठी आहे.

विभाग - १

प्र.१ ला 'शेती' ही संकल्पना स्पष्ट करून, शेतीचे ग्रामीण विकासातील महत्व सांगा.
किंवा
 भारतीय शेतीची उत्पादकता कमी असण्याची विविध कारणे सांगून, त्यावर उपाय सूचवा.

प्र.२ रा जमिनीच्या धुपेची करणे सांगून त्यावर उपाययोजना सूचवा.
किंवा
 भारतातील जमिनीची नैसर्गिक गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ रा रासायनिक व सेंद्रिय खतांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा
किंवा
 शेतीपाणी पुरवठ्याच्या पद्धती व मार्ग सांगा.

विभाग - २

प्र.४ था हरितक्रांती म्हणजे काय? हरितक्रांतीवर टीकात्मक परिक्षण करा.
किंवा
 हरितक्रांती पूर्व काळातील शेतीविषयक धोरणांवर चर्चा करा.

प्र.५ था शेतीविकासातील कृषी विद्यापीठाची भुमिका स्पष्ट करा.
किंवा
 भारतीय कृषी संशोधन परिषदेचे कार्ये व महत्व सांगा.

प्र.६ वा सेंद्रियशेतीवर सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
 शाश्वत शेतीची संकल्पना स्पष्ट करून शाश्वत शेतीचे महत्व सांगा.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. All questions carry **equal** marks.
 3. Answer of the two sections should be written in **same** answer book.
 4. The paper will carry **100** marks for **IDOL** students.

SECTION – I

Q.1. Define rural marketing. State the importance of rural marketing to point of views of producer and consumers.

OR

Discuss the various problems of rural marketing. Suggest measures for it.

Q.2. What is meant by agriculture marketing? Explain in detail the various types of agriculture marketing.

OR

Describe in detail various functions of agriculture marketing.

Q.3. Comment on, objectives, structure and functions of 'NAFED'.

OR

Discuss in detail, 'Food Corporation of India'.

SECTION – II

Q.4. Explain the causes, consequences of rural indebtedness. Suggest measures to eradicate of it.

OR

Describe the institutional and non-institutional sources in rural finance.

Q.5. State the functions of Regional Rural Bank Give review of problems face by Regional Rural bank.

OR

Evaluate the co-operative finance in India.

Q.6. What is meant by self-help-Group? State the functions of self-Help-Group.

OR

Explain the Significance of Self-Help-Group in process of rural development.

[Time: Three Hours]

[Marks:70]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 ४. दूर व मुक्त शिक्षण संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नपत्रिका १०० गुणांची आहे.

विभाग - १

- प्र. १ ग्रामीण विपणनाची व्याख्या द्या. उत्पादकांच्या व ग्राहकांच्या दृष्टीने ग्रामीण विपणनाचे महत्त्व सांगा.

किंवा

ग्रामीण बाजारपेठांच्या विविध समस्यांची चर्चा करून त्यावर उपाय सुचवा.

- प्र. २ कृषी विपणन म्हणजे काय? कृषी विपणनाचे विविध प्रकार सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

किंवा

कृषी विपणनाची विविध कार्ये सविस्ताराने वर्णन करा.

- प्र. ३ 'नाफेड' या संस्थेची उद्दिष्टे, रचना व कार्ये ह्यावर भाष्य करा.

किंवा

'भारतीय खाद्य निगम' यावर सविस्ताराने चर्चा करा.

विभाग - २

- प्र. ४ ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कारणे, परिणाम सांगून त्यांच्या निर्मुलनासाठी उपाय सुचवा.

किंवा

ग्रामीण वित्तपुरवठ्यातील संस्थात्मक व असंस्थात्मक स्त्रोतांचे वर्णन करा.

- प्र. ५ प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची कार्ये सांगून त्यांच्या समस्यांचा आढावा घ्या.

किंवा

भारतातील सहकारी वित्तपुरवठ्याचे मूल्यमापन करा.

- प्र. ६ स्वयंसहाय्यता गट म्हणजे काय? स्वयंसहाय्यता गटाची कार्ये सांगा.

किंवा

ग्रामीण विकास प्रक्रियेत स्वयंसहाय्यता गटाचे महत्त्व सांगा.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. All questions carry **equal** marks.
 3. Answer of the both section should be written
 4. The paper will carry 100 marks for the IDOL students.

Section I

1. Explain the importance of water and soil management in applied agriculture.

OR

Define the concept of applied Agriculture and state its importance in rural economic

- 2 Define term 'Horticulture'. Write various types of grafting techniques.

OR

Explain the importance of horticulture in rural development

- 3 Explain the adverse impact of deforestation and suggest remedies on its.

OR

Define term social forestry and explain its direct indirect benefits.

Section II

- 4 Explain the importance of dairy business in rural development

OR

Write various types of 'Goat' and explain importance of goat rearing in rural development.

- 5 Write detail note on management of poultry business

OR

State the various government schemes for the promotion of poultry business.

- 6 Define term fish farming and explain various methods of fish preservation.

OR

Explain the importance of fish farming in rural development.

[वेळ: तीन तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना :
१. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 ४. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न-पत्रिका १०० गुणांची आहे.

विभाग १

१. उपयोजित शेती पद्धतीमध्ये पाणी व माती व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा
किंवा
'उपयोजित शेती' हि संकल्पना स्पष्ट करून ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील त्याचे महत्त्व सांगा.
२. 'फलोद्यान' हि संकल्पना स्पष्ट करा. कलमाचे विविध प्रकार सांगा.
किंवा
फलोद्यानाचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व स्पष्ट करा.
३. जंगलतोडीचे दुष्परिणाम सांगून त्यावर उपाय सुचवा.
किंवा
सामाजिक वनीकरण हि संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष फायदे सांगा.

विभाग २

४. दुग्धव्यसायाचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व सांगा.
किंवा
शेळ्यांचे विविध प्रकार सांगून शेळीपालनाचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व सांगा.
५. कुकुटपालन व्यवसाय व्यवस्थापनाविषयी सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
कुकुटपालन व्यवसायाच्या विकासाकरिता असलेल्या विविध शासकीय योजना सांगा.
६. 'मत्स्यशेती' हि संकल्पना स्पष्ट करून मासे टिकविण्याच्या विविध पद्धती सांगा.
किंवा
मत्स्यशेतीचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व सांगा.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. **All** questions carry **equal** marks.
 3. Answers of the **two** sections should be written in the **same** answer book.
 4. The paper will carry **100** marks for the **IDOL** syudents.

SECTION-1

- Q.1. Explain the concept of agriculture and discuss the role of agriculture in rural economy.

OR

What is agricultural productivity ? Elaborate the determining factors of agricultural productivity.

- Q.2 Explain the causes and types of soil erosion.

OR

Critically examine an acquisition of land for non.agricultural purpose.

- Q.3 Explain the various types of organic fertilizers and state it's significance in productivity.

OR

State the different traditional and modern equipment utilized for agricultural.

Section - II

- Q.4 Difine the Green Revolution and explain it's consequences.

OR

Elaborate the future policies for development of agricultural sector in India.

- Q.5 Explain the role of krishi vigyan kendra in agricultural development.

OR

Write in detailed about Department of Agriculture Government of Maharashtra.

- Q.6 Explain the concept of organic farming. State the factores of organic farming.

OR

Explain the importance of Green House and Tissue culture.

TURN OVER

[वेळ: ३ तास]

[गुण: ७०]

- सूचना: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत .
 ३. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
 ४. दूर व मुक्त शिक्षण संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नपत्रिका १०० गुणांसाठी आहे.

विभाग - १

प्र.१ ला शेती व्यावसायाची संकल्पना स्पष्ट करून आर्थिक विकासात शेती व्यवसायाची भूमिका सांगा.

किंवा

कृषी उत्पादकता म्हणजे काय ? कृषी उत्पादकता निर्धारित करणाऱ्या घटकांचे विवेचन करा.

प्र.२ रा जमिनीच्या धुपेची कारणे आणि प्रकार स्पष्ट करा

किंवा

जमिनीच्या बिगरशेतीसाठी होणाऱ्या संपादनावर टीकात्मक परीक्षण करा.

प्र.३ रा सेंद्रिय खतांचे विविध प्रकार सांगून उत्पादकतेच्या दृष्टीने त्याचे महत्व विशद करा.

किंवा

शेतीसाठी वापरली जाणारी विविध पारंपारिक व आधुनिक अवजारे सांगा.

विभाग - २

प्र.४ था हरित क्रांतीची व्याख्या सांगून हरित क्रांतीचे परिणाम सांगा

किंवा

भारतीय शेतीक्षेत्राच्या विकासासाठी भविष्यकालीन धोरणांचे विवेचन करा.

प्र.५ वा शेती विकासातील कृषी विज्ञान केंद्राची भूमिका स्पष्ट करा

किंवा

महाराष्ट्र शासनाच्या कृषी विभागाची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.६ वा सेंद्रिय शेतीची संकल्पना स्पष्ट करा. सेंद्रिय शेतीचे घटक सांगा.

किंवा

हरितगृह आणि उतीसंवर्धनाचे महत्व स्पष्ट करा.

T.Y.B.A
RURAL DEVELOPMENT
Rural marketing and Finance
(Paper- V) (15/05/2017)

Q.P. Code : 07653

[Time: Three Hours]

[Marks:70]

- Please check whether you have got the right question paper.
- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. All questions carry **equal** marks.
 3. Answer of the two sections should be written in **same** answer book.
 4. The paper will carry **100** marks for **IDOL** students.

Section I

Q. 1 What is meant by rural marketing? Describe the various factors of rural marketing.

OR

Explain the concept of rural marketing. State the features of rural marketing.

Q. 2 Define agriculture marketing. State the importance of agriculture marketing.

OR

What are the various problems in Indian agriculture marketing? What kind of improvement can you suggest to improve in the agriculture marketing sector?

Q. 3 Discuss on detail, 'Food corporation of India'.

OR

State the importance of Agriculture Produce and Market Committee (APMC) in agriculture marketing.

SECTION II

Q. 4 Explain the concept of rural finance. State the nature of rural finance.

OR

State the causes, consequences of rural indebtedness. Suggest the measures to eradicate the rural indebtedness.

Q. 5 Explain the importance of co-operative finance in rural development.

OR

Comment on structure and functions of NABARD.

Q. 6 Explain the significance of Self – Help – Group in nation development.

OR

State the challenges before Self – Help – Group. Suggest measures to accept the challenges before Self – Help – Group.

[Time: Three Hours]

[Marks:70]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:

१. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
४. दूर व मुक्त शिक्षण संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नपत्रिका १०० गुणांची आहे.

विभाग - १

प्र. १ ग्रामीण विपणन म्हणजे काय? ग्रामीण बाजारपेठांच्या विकासाच्या विविध घटकांचे वर्णन करा.

किंवा

ग्रामीण विपणनाची संकल्पना सांगून ग्रामीण विपणनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र. २ कृषी विपणनाची व्याख्या सांगून कृषी विपणनाचे महत्व सांगा.

किंवा

भारतातील कृषी बाजारपेठांच्या समस्या कोणत्या ते सांगून कृषी क्षेत्रातील बाजारपेठांमध्ये सुधारणा करण्यासाठी तुम्ही काय उपाय सुचवाल?

प्र. ३ 'भारतीय खाद्य निगम' यावर सविस्ताराने चर्चा करा.

किंवा

कृषी बाजारपेठेत कृषी उत्पन्न बाजारसमितीचे महत्व सांगा.

विभाग - २

प्र. ४ ग्रामीण वित्तपुरवठ्याची संकल्पना सांगून ग्रामीण वित्तपुरवठ्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची करणे, परिणाम सांगून ग्रामीण कर्जबाजारीपणाचे निर्मुलन करण्यासाठी उपाय - योजना सुचवा.

प्र. ५ ग्रामीण विकासात सहकारी वित्तपुरवठ्याचे महत्व सांगा.

किंवा

'नाबार्डची रचना व कार्ये' ह्यावर भाष्य करा.

प्र. ६ स्वयंसहाय्यता गटांचे देशाच्या विकासातील महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

स्वयंसहाय्यता बचत गटांपुढील आव्हाने सांगून या आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी उपाय सुचवा.

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any **five** questions.
 2. All questions carry **equal** marks.
 3. Answer of the both section should be written in same answer book.
 4. The paper will carry 100 marks for the IDOL students.

Section I

1. "Applied agriculture has potential to change the economic scenario of rural India". Discuss.

OR

Write detail note on Applied Agriculture.

- 2 Review various government schemes for horticulture development.

OR

Explain the concept of "Horticulture" and write various types of nursery.

- 3 What is meant by forestry? Explain the various types of forest.

OR

Define the term and importance of social forestry.

Section II

- 4 State the various cross-breed and traditional types of goat with its importance in rural poverty alleviation.

OR

Explain the scope and importance of animal husbandry.

- 5 Review the basic requirements of poultry farm business.

OR

Explain the various Government schemes for the promotion of poultry business in India.

- 6 Explain various method of fish preservation with its importance.

OR

Explain the nature and scope of fishery in India.

[वेळ: तीन तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना :
१. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३. दोन्ही विभागाची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहा.
 ४. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न-पत्रिका १०० गुणांची असेल.

विभाग १

१. “उपयोजित शेती पद्धतीमध्ये ग्रामीण भारताचे आर्थिक चित्र बदलण्याची क्षमता आहे” चर्चा करा.

किंवा

उपयोजित शेती पद्धती विषयी सविस्तर माहिती सांगा.

- २ फलोदयान विकासाबाबतच्या विविध शासकीय योजनांचा आढावा घ्या.

किंवा

‘फलोदयान’ हि संकल्पना स्पष्ट करून रोपवाटीकेचे विविधप्रकार सांगा.

- ३ ‘वनिकी’ म्हणजे काय? वनांचे विविध प्रकार सांगा.

किंवा

सामाजिक वनीकरण संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे महत्व सांगा.

विभाग २

- ४ शेळ्यांच्या संकरीत व पारंपारिक जाती सांगून त्यांचे ग्रामीण दारिद्र्य निर्मूलनातील महत्व विशद करा.

किंवा

पशुसंवर्धनाची व्याप्ती व महत्व विशद करा.

- ५ कुकुटपालन व्यवसायाच्या मुलभूत गरजांचा आढावा घ्या.

किंवा

भारतातील कुकुटपालन व्यवसायाच्या विकासासाठी असलेल्या विविध शासकीय योजना सांगा.

- ६ मासे टिकविण्याच्या विविध पद्धती महत्वासह स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील मासेमारीचे स्वरूप व व्याप्ती सांगा.